

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษครั้งนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์กลวิธีในการแปล ลักษณะการเทียบเคียงภาษา ในการแปลบทเพลงในฐานะข้อเขียนเชิงวรรณกรรม ด้วยเหตุนี้ วิธีการศึกษาจึงประกอบด้วย ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเพื่อการวิเคราะห์

1.1 เกณฑ์การกำหนดจำนวนบทเพลงสากลยอดนิยม

1.2 เกณฑ์การเลือกบทเพลงสากลยอดนิยม

2. การกำหนดกรอบเพื่อการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดกรอบทฤษฎีเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ กลวิธีการแปล และ ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในการแปลบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเป็น ภาษาไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เลือกบทเพลงสากลยอดนิยมตามจำนวนที่กำหนดไว้ 30 เพลง ซึ่งเป็นบทแปลจำนวน 60 บท วิเคราะห์กลวิธีการแปลและลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในการแปลบทเพลง สากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยตามกรอบของเกณฑ์ที่ศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์กลวิธีการแปล และลักษณะการเทียบเคียง ด้านความหมายในการแปลบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

5. การสรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการแปล และลักษณะการ เทียบเคียงด้านความหมายในการแปลบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

การเลือกบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเพื่อการวิเคราะห์

การเลือกบทเพลงสากลยอดนิยมภาษาอังกฤษเพื่อการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. เกณฑ์การกำหนดจำนวนเพลงสากลยอดนิยม

บทเพลงสากลยอดนิยมที่ใช้ศึกษาวิเคราะห์ได้มาจากหนังสือแปลบทเพลง

ภาษาอังกฤษจำนวน 8 เล่ม

สำหรับการกำหนดจำนวนเอกสารบทเพลงสากลยอदनียมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์นั้น ได้นำหลักการของบุญชม ศรีสะอาด (2535, หน้า 38) ที่ว่า หากจำนวนเอกสารบทเพลงทั้งหมดเป็นหลักร้อยละ ให้เลือกใช้อเอกสารบทเพลงเพื่อศึกษาวิเคราะห์จำนวน 15-30 % ของจำนวนเอกสารบทเพลงทั้งหมด

2. เกณฑ์การเลือกบทเพลงสากลยอदनียม

การเลือกบทเพลงสากลยอदनียมเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านการแปล มีวิธีการคือ

2.1 สำนวบทเพลงทุกประเภทที่ปรากฏในหนังสือแปล ได้แก่ ลูกทุ่ง ลูกกรุง พื้นบ้าน

2.2 การเลือกเพลงใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดย กำหนดเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

2.2.1 ใช้บทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงความรัก เพราะเป็นสาระเนื้อหาที่เป็นสากลที่ปรากฏในหนังสือแปล จำนวน 30 เพลง

2.2.2 เลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศ ในช่วงปี ค.ศ. 1960 – 1990 โดยดูจากเว็บไซต์มิวสิกเรดิโอ 77 (The WABC Musicradio 77 Internet Web Site, 1990) เว็บไซต์โดฟฟูน (Basham, 2000) และความนิยมในประเทศไทยจากเว็บไซต์โซนี่มิวสิก (Sony Music, 2000) ในอินเทอร์เน็ต เช่น

Bridge Over Troubled Water เป็นหนึ่งในจำนวนเพลงยอदनียม 20 เพลงที่ได้รับความนิยมสูงสุดในเว็บไซต์โดฟฟูน (Basham, 2000)

Can't Help Falling In Love ติดอันดับ 1 ใน 179 เพลงยอदनียม ประจำปี ค.ศ.1961 จากเว็บไซต์มิวสิกเรดิโอ 77 (The WABC Musicradio 77 Internet Web Site, 1990)

Blowin' In The Wind และ *Unchained Melody* ติดอันดับ 1 ใน 180 เพลงที่ได้รับความนิยมสูงสุดในปี ค.ศ. 1962-1965 (The WABC Musicradio 77 Internet Web Site, 1990) เป็นต้น

2.3 เลือกเพลงสากลยอदनียมที่เป็นภาษาอังกฤษและได้รับการแปลเป็นภาษาไทย

2.4 เลือกเพลงสากลยอदनียมที่ปรากฏตรงกันอยู่ในหนังสือแปลเพลงภาษาอังกฤษที่กำหนด และต้องมีผู้แปลซ้ำกัน 2 คน ดังนั้นจึงต้องมีบทแปลจำนวน 60 บท เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักวิธีการแปลของผู้แปลที่หลากหลาย

บทเพลงทั้ง 30 เพลง ที่เลือกมาศึกษา ได้แก่

1. *A Time For Us*, A theme from "Romeo and Juliet"
2. *Back Home Again*, John Denver
3. *Blowin' In The Wind*, Peter, Paul & Mary
4. *Bridge Over Troubled Water*, Simon and Garfunkel
5. *Can't Help Falling In Love*, Elvis Presley
6. *Child*, Freddie Arguilar
7. *Desperado*, The Eagles
8. *Green Fields*, The Brothers Four
9. *He Ain't Heavy, He's My Brother*, The Hollies
10. *How Deep Is Your Love*, Bee Gees
11. *In The Morning*, Bee Gees
12. *Keep The Faith*, Bon Jovi
13. *Knife*, Rockwell
14. *Leaving on a jet plane*, Peter Paul and Mary
15. *Monday Morning*, Peter Paul and Mary
16. *Mother Of Mine*, Jimmy Osmond
17. *My Love Is Gone from Me*, Ed Ames
18. *My Girl*, Bobby Vee
19. *My Sweet Lady*, John Denver
20. *Nobody's Child*, Karen Young
21. *Only Yesterday*, Carpenters
22. *Papa*, Paul Anka
23. *Smoke Gets in Your Eyes*, The Platters
24. *Sutter's Mill*, Dan Fogelberg
25. *The Seasons of Love*, Ed Ames
26. *Time In A Bottle*, Jim Croce
27. *Unchained Melody*, Righteous
28. *Vincent*, Don Mclean

29. *We're all alone*, Rita Coolidge

30. *Wind beneath My Wings*, Bette Midler

การกำหนดกรอบเพื่อการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลและลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายระดับคำ จำนวนโวหารภาพพจน์ และประโยค เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. นำหลักการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้บททวนไว้แล้วในบทที่ 2 มาประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์กลวิธีการแปลและลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายระดับคำ จำนวนโวหารภาพพจน์ และประโยคกรรมวาจก

2. นำเกณฑ์ที่ได้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบทแปลเพลงภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เมื่อพบว่ายังไม่ครอบคลุมพอจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงเกณฑ์ใหม่และนำไปทดลองใช้อีกจนพบว่า มีความครอบคลุมเพียงพอแล้ว

3. นำเกณฑ์ที่ได้ไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และเป็นผู้สอนด้านการแปลตรวจสอบเป็นขั้นตอนสุดท้าย

จากการทบทวนหลักการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยผ่านกระบวนการดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่กรอบทฤษฎีที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. เกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการแปล เป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของ เซวง จันทรเขตต์ (2528), สัตยฉวี สายบัว (2533), สิทธา พินิจภูวดล (2543) และกรมวิชาการ (2540) นำมาจัดแบ่งเป็นประเภทและลักษณะของกลวิธีการแปลที่เฉพาะและชัดเจนเหมาะสมสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ

1.1 ประเภทของกลวิธีการแปล ได้แก่

1.1.1 กลวิธีการแปลแบบตรงตัว

1.1.2 กลวิธีการแปลแบบเอาความ

1.1.3 กลวิธีการแปลแบบเพิ่มความ

1.1.4 กลวิธีการแปลแบบละความ

1.1.5 กลวิธีการแปลแบบผสม

1.2 เกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธี มีดังนี้

1.2.1 กลวิธีการแปลแบบตรงตัว จากแนวคิดของสัญญาวิ สายบัว (2533)

และกรมวิชาการ (2540) ให้คำอธิบายไว้ว่า คือ การแปลโดยพยายามคงความหมาย ท่วงทำนอง รูปแบบ และโครงสร้างคำและประโยคของภาษาต้นฉบับไว้มากที่สุด ไม่นิยมตัดทอนหรือแต่งเติม คำหรือข้อความใด ๆ ทั้งสิ้น จากคำอธิบายดังกล่าว ขอยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้ *Words are like leaves.* แปลแบบตรงตัวได้ว่า " **คำพูดเปรียบได้ดั่งใบพฤษภ** " (สัญญาวิ สายบัว, 2533, หน้า 114)

1.2.2 กลวิธีการแปลแบบเอาความ ยึดแนวคิดของเชวง จันทะเรตต์ (2528)

อธิบายลักษณะการแปลว่า เป็นการแปลที่เน้นความเข้าใจในความหมายและปฏิกิริยาตอบสนองของผู้รับสารเป็นสำคัญ สื่อความได้ถูกต้อง มีการลำดับคำ วลี ประโยค หรือความคิดแตกต่างจากฉบับเดิม รวมถึงมีการปรับแต่งความหมายของคำหรือโครงสร้างประโยคใหม่ด้วยการเพิ่มเติมหรือตัดทอนคำก็ได้ จากคำอธิบายดังกล่าว ขอยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้ *Fifteen minutes a day devoted to one definite study will make in a dozen years.* แปลเป็น " **ถ้าเราใช้เวลาวันละสิบห้านาทีเพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เราจะเป็นผู้ชำนาญการเรื่องนั้นได้ในเวลาสิบสองปี** " (เชวง จันทะเรตต์, 2528, หน้า 142)

1.2.3 กลวิธีการแปลแบบเพิ่มความ จากแนวคิดของสิทธา พินิจกุล (2543)

ให้คำอธิบายว่า คือ การแปลแบบตรงตัวที่มีการปรับบทแปลโดยการขยายความหรือเพิ่มเติมข้อความเข้าไป เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นแก่ผู้อ่านบทแปล กรณีนี้มีได้หมายรวมถึงการเพิ่มคำ เช่น ที่ ซึ่ง อัน และ ก็ ด้วย นี่ไง นะหรือ เถอะ เกิด ว่า เอ้ย นอ นี่ ต่าง จำ จ๊ะ ชินะ แล้วละฯ ซึ่งเป็นเพียงการสร้างความสะดวกสบายตามความนิยมในภาษาไทยเท่านั้น จากคำอธิบายดังกล่าว ขอยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้ *Faith will move mountain.* แปลเป็น " **ความศรัทธาแก่กล้าสามารถย้ายเคลื่อนภูเขาได้ทั้งลูก** " (สิทธา พินิจกุล, 2543, หน้า 155) ส่วนที่เน้นคำเป็นส่วนเสริมเข้ามาเพื่อสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านบทแปล

1.2.4 กลวิธีการแปลแบบละความ เป็นการผสมผสานแนวคิดของเชวง

จันทะเรตต์ (2528) และสัญญาวิ สายบัว (2533) อธิบายกลวิธีนี้ได้ว่าเป็น การแปลแบบตรงตัว โดยละคำหรือข้อความในต้นฉบับนั้น เมื่อผู้แปลพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ไม่แปลในส่วนนั้นก็ไม่ทำให้เสีย "อรรถรส" ของบทแปล ไม่ทำให้ข้อความผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริง จากคำอธิบายดังกล่าวขอยกตัวอย่างประกอบดังนี้ *I won't go. The reason is because I don't like him.* แปลแบบละความได้ว่า " **ผมจะไม่ไปเพราะผมไม่ชอบเขา** " (เชวง จันทะเรตต์, 2528, หน้า 171) ส่วน *The reason is* นั้นไม่ได้แปลเพราะว่า ความหมายโดยรวมเป็นที่เข้าใจแก่ผู้อ่านฉบับแปลดีอยู่แล้ว

1.2.5 กลวิธีการแปลแบบผสม ยึดหลักการแปลของ เซวง จันทรเชตต์ (2528) และสัญญาวิ สายบัว (2533) ที่ว่า ผู้แปลสามารถใช้กลวิธีการแปลได้หลายรูปแบบเพื่อจะนำมา ซึ่งการสื่อความหมายที่ดีที่สุดแก่ผู้อ่าน ด้วยเหตุนี้จึงอธิบายกลวิธีนี้ได้ว่าเป็น การแปลโดยใช้ กลวิธีการแปลมากกว่า 1 วิธีขึ้นไป ในหนึ่งหน่วยการแปล ได้แก่ การใช้กลวิธีการแปลแบบเพิ่มความผสมผสานกับการแปลแบบละความ เมื่อผู้แปลพิจารณาแล้วว่า เพียงวิธีการเดียวยังไม่เพียงพอต่อการสร้างสรรค์บทแปลที่ให้ “อรรถรส” ดีเทียบเท่าต้นฉบับ จากคำอธิบายดังกล่าว ขอยกตัวอย่างประกอบดังนี้ *“With her magic stick, the kind angel turned the big tree into a rambling castle and the birds a fleet of servants.”* แปลแบบผสมได้ว่า “นางฟ้าใจดีองค์นั้นใช้ไม้กายสิทธิ์บันดาลต้นไม้ ให้กลายเป็นปราสาทหลังหิมะ และ บันดาลพวกนกให้กลายเป็นบริวารอีกจำนวนหนึ่ง” ในที่นี้ มีการใช้กลวิธีการแปลแบบเพิ่มความ ด้วยการเพิ่มข้อความ “บันดาล, กลายเป็น” ลงในบทแปล และใช้แบบละความ คือ ละไม่แปลคำ “with, her” (สัญญาวิ สายบัว, 2533, หน้า 89)

2. เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในระดับคำ แบ่งออกเป็น 2 เกณฑ์ คือ

2.1 เกณฑ์การเลือกคำเพื่อการเปรียบเทียบความหมาย ยึดแนวคิดของ ค็อกซ์ (Cox, 2000 อ้างถึงใน นฤพนธ์ สอนศรี, 2544, หน้า 28) ที่ว่า ในการแต่งเนื้อเพลงนั้น คำคุณศัพท์และคำกริยาวิเศษณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้แต่งนิยมใช้เป็นคำสร้างภาพ เพื่อเสนอจินตนาการและเพื่อให้คำอื่นมีความหมายชัดเจนขึ้นนอกเหนือไปจากการใช้จำนวนโวหารภาพพจน์ ดังนั้น ในการวิเคราะห์ระดับคำในงานวิจัยนี้ จึงเลือกวิเคราะห์การแปลความหมายของคำคุณศัพท์และคำวิเศษณ์เท่านั้น โดยพิจารณาเลือกวิเคราะห์เฉพาะประเภทที่พบมากในบทเพลงทั้ง 30 เพลงนั้น ได้แก่ คำคุณศัพท์ 3 ประเภท และคำกริยาวิเศษณ์ 2 ประเภท ที่พบในแต่ละหน่วยการแปลมาวิเคราะห์ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมาย ประเภทของคำที่มุ่งวิเคราะห์ มีดังนี้

2.1.1 คำคุณศัพท์จำพวก premodifier ซึ่งหมายถึง คำที่วางหน้าคำนามหลัก และทำหน้าที่ขยายความคำนามนั้น แบ่งออกเป็น 6 ประเภท (เยาวภา พุกกะคุปต์, 2539, หน้า 15) แต่ที่ปรากฏมากในบทเพลงและนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างมีเพียง 3 ประเภทได้แก่

2.1.1.1 descriptive adjectives คือ คำคุณศัพท์บรรยายลักษณะเพื่อบอกคุณสมบัติ หรือ ลักษณะทางกายภาพของคำนามนั้น (เยาวภา พุกกะคุปต์, 2539, หน้า 15)
ตัวอย่าง : the *unhappy* children, the *icy* pool of water

2.1.1.2 noun adjunct คือ คำนามที่ทำหน้าที่อย่างคำคุณศัพท์ เมื่อคำนามสองคำถูกนำมาเขียนเรียงกัน คำนามตัวแรกทำหน้าที่ขยายความคำนามที่อยู่หลังซึ่งเป็นคำนามหลัก (เขาวภา พุกกะคุปต์, 2539, หน้า 15)

ตัวอย่าง : Take me home, *country* roads, Stranger than any *mountain* cathedral

2.1.1.3 participle คือ คำคุณศัพท์ที่มาจาก present participle และ past participle (เขาวภา พุกกะคุปต์, 2539, หน้า 15)

ตัวอย่าง : Like the *sinking* sun when the day is done.

You always have my *unspoken* passion.

2.1.2 คำกริยาวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ และคำอื่น ๆ ยกเว้น คำนาม คำสรรพนาม แบ่งออกได้ 7 ประเภท ได้แก่ adverb of manner, adverb of place, adverb of frequency, adverb of time, adverb of degree, conjunctive adverb และ sentence adverb (วิรัช แสนจันทร์, 2538, หน้า 109 – 111) และในงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเพียง 2 ประเภท เนื่องจากปรากฏมากที่สุดในบทเพลงและนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

2.1.2.1 adverb of manner คือ กริยาวิเศษณ์ที่บอกอาการ, วิธีทาง เช่น slowly, surely, better, suddenly, well, happily, angrily (วิรัช แสนจันทร์, 2538, หน้า 109 – 111)

2.1.2.2 adverb of frequency คือ คำวิเศษณ์ที่บอกความถี่ของการกระทำ เช่น always, ever, usually, sometimes, never, often (วิรัช แสนจันทร์, 2538, หน้า 109 – 111)

2.2 เกณฑ์การวิเคราะห์คำในการเทียบเคียงด้านความหมาย พิจารณาจากการแปล 3 ลักษณะ คือ

2.2.1 ถ้าการแปลนั้น ใช้ความหมายนัยตรงหรือความหมายที่ได้จากพจนานุกรม (ปรียา อุณรัตน์, 2531, หน้า 19) ของคำนั้น ๆ ให้ถือว่า ความหมายระดับคำใช้ความหมายนัยตรงจากคำอธิบายดังกล่าวขอยกตัวอย่างประกอบดังนี้

ต้นฉบับ : Hair that twirls on finger tips so *gently*.

ความหมายนัยตรง : ผมม้วนอยู่ที่ปลายนิ้วอย่างอ่อนโยน (นฤพนธ์ สอนศรี, 2544, หน้า 55)

อธิบาย : คำ “*gently*” เป็นคำกริยาวิเศษณ์ประเภท adverb of manner ขยายกริยา “twirls” แปลตามพจนานุกรมได้ว่า “อย่างนุ่มนวล, อย่างละมุนละไม, อย่างอ่อนโยน” (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2541, หน้า 379)

2.2.2 ถ้าการเปลี่ยนนั้น ให้ความหมายนัยประหวัดหรือความหมายขึ้นอยู่กับบริบท (ปรีชา อุรรัตน์, 2531, หน้า 19) ของคำ ๆ นั้น ให้ถือว่า ความหมายระดับคำนั้นให้ความหมายนัยประหวัด จากคำอธิบายดังกล่าวขอยกตัวอย่างประกอบดังนี้

ต้นฉบับ : It's time for makeup, *perfect* smile

ความหมายนัยประหวัด : ได้เวลาแต่งหน้าแล้ว ยิ้มให้พิมพิใจ (นฤพนธ์ สอนศรี, 2544, หน้า 47)

อธิบาย : คำ *perfect* เป็นคำคุณศัพท์ที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม “smile” แปลความหมายตามพจนานุกรมได้ว่า “ดีเลิศ, แท้จริง, สมบูรณ์” (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2541, หน้า 633) ผู้แปลปรับให้เข้ากับบริบทในบทเพลงโดยใช้คำว่า “ให้พิมพิใจ”

2.2.3 ถ้าการเปลี่ยนนั้น ไม่แปลคำในกรณีต่อไปนี้ คือ กรณีที่เป็นบทซ้ำหรือวลีที่กล่าวซ้ำ กรณีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันปรากฏติดต่อกันเพื่อสื่อความหมายเพียงอย่างเดียว รวมถึงกรณีที่คำนั้นไม่เป็นคำที่มีความหมายสำคัญ (สัญญาวิ สายบัว, 2533, หน้า 82-83) ให้ถือว่า การเทียบเคียงความหมายนั้น เป็นวิธีการละไม่แปล จากคำอธิบายดังกล่าวขอยกตัวอย่างประกอบดังนี้

ต้นฉบับ : The man was *frightfully*, terribly fond of fishing.

การละไม่แปล : ตาคนนั้นชอบตกปลาเหลือเกิน (สัญญาวิ สายบัว, 2533, หน้า 83)

อธิบาย : คำ *Frightfully* และ terribly เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่ขยายคำคุณศัพท์ “(was) fond of” ความหมายของคำ *Frightfully* และ terribly ตามพจนานุกรมมีความหมายว่า “อย่างมาก, อย่างน่ากลัว” (วิทย์ เทียงบุญธรรม, 2541, หน้า 366-882) ในประโยคนี้ผู้แปลละไม่แปลคำ “*frightfully*” เพราะมีความหมายซ้ำกับคำ “*terribly*”

3. เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในระดับสำนวนภาษาภาพพจน์ (figure of speech) แบ่งเป็น 2 เกณฑ์ ดังนี้

3.1 เกณฑ์การเลือกประเภทสำนวนภาษาภาพพจน์ พิจารณาเลือกวิเคราะห์สำนวนภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏมากที่สุดในบทเพลง จากหลักการของ ไคร์ส (Christ, 1975, pp. 213 – 215) ได้แบ่งสำนวนภาษาภาพพจน์ที่พบในข้อเขียนเชิงวรรณกรรมทั่วไปว่ามีถึง 8 ประเภท ได้แก่ สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปมัย (simile), สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์

(metaphor), สำนวนเชิงเย้ยหยัน (irony), สำนวนเปรียบเทียบที่ใช้ส่วนหนึ่งแทนทั้งหมด (metonymy), สำนวนเปรียบเทียบโดยใช้สัญลักษณ์ (symbolism), สำนวนเปรียบเทียบประเภทบุคคลิธิฐาน (personification), สำนวนประเภทยกเฉพาะส่วนแทนทั้งหมด (synecdoche), และ สำนวนประเภทกล่าวเกินจริง (hyperbole) แต่ในบทเพลงที่นำมาศึกษานั้น พบสำนวนภาษา ภาพพจน์เพียง 4 ประเภท คือ

3.1.1 สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปไมย (simile) ได้แก่ สำนวนภาษา เปรียบเทียบสิ่งหนึ่งหรือประสบการณ์หนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ หรือประสบการณ์อื่น โดยใช้คำเชื่อม like และ as เป็นการเปรียบเทียบเพื่อแสดงความคิดหรือความรู้สึกถึงความคล้ายคลึงระหว่างสองสิ่ง ที่นำมาเทียบเคียงกัน เช่น

ต้นฉบับ : Women chattering like excited birds pulling at a conversational worm (Christ, 1975, p. 213)

คำแปลตามสำนวนอังกฤษ : ผู้หญิงคุยกันเหมือนนกตื่นเต้นที่ได้เจอหนอน

สำนวนไทย : ผู้หญิงคุยกันเหมือนนกกระจอกแตกรัง

3.1.2 สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ (metaphor) คือ สำนวนภาษา เปรียบเทียบความหมายเพื่อแสดงความเหมือนและไม่เหมือนของคน ๆ หนึ่งหรือสิ่ง ๆ หนึ่งกับ สิ่งอื่น โดยไม่ใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบอย่างชัดแจ้ง แต่ใช้การเปรียบเทียบที่แสดงนัยของ ความหมาย ไม่ใช่การบอกความหมายตรง ๆ เช่น

ต้นฉบับ : reap what others have sowed (Christ, 1975, p. 212)

คำแปลตามสำนวนอังกฤษ : อดคอยผลประโยชน์จากที่คนอื่นเขาทำไว้

สำนวนไทย : ซบมือเปิบ

3.1.3 สำนวนเปรียบเทียบโดยใช้สัญลักษณ์ (symbolism) คือ สำนวนภาษา เปรียบเทียบที่ใช้สิ่งที่เป็นที่นิยม ยอมรับหรือกำหนดไว้แต่ดั้งเดิม แทนสิ่งที่กล่าวถึง เพื่อให้เกิด ความพิเศษทางความหมาย ตัวอย่างเช่น river เป็นสัญลักษณ์แทน “เวลา”, floods เป็น สัญลักษณ์แทน “การเกิดใหม่”, snakes เป็นสัญลักษณ์แทน “ปีศาจ, ความชั่ว, สิ่งเลวร้าย, โชคร้าย”, phoenix เป็นสัญลักษณ์แทน “ความตายและการเกิดใหม่” (Christ, 1975, p. 215)

3.1.4 สำนวนเปรียบเทียบประเภทบุคคลิธิฐาน (personification) คือ สำนวน ภาษาเปรียบเทียบที่นำเอาสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่มีชีวิต รวมทั้งความคิดการกระทำและนามธรรมอื่น ๆ มากล่าวเหมือนเป็นบุคคล เช่น

ต้นฉบับ : Time stands still. (Christ, 1975, p. 214)

ความหมายตรงตัว : เวลาหยุดนิ่ง

อธิบาย : เวลา” เป็นสิ่งไม่มีชีวิตแต่สามารถแสดงอาการดุจคน คือ “หยุดนิ่ง” ได้

3.2 เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในระดับสำนวน

ภาษาภาพพจน์ ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะการเทียบเคียงความหมายของสำนวนทุกสำนวนที่ปรากฏในบทเพลงทั้ง 30 เพลง ซึ่งได้รับการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านสำนวนโวหารภาพพจน์ คือ Mr. Richard O'Donnel และ อาจารย์กอบลาภ ต้นสกุล จากภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยพิจารณาจากการเทียบเคียงด้านความหมาย 2 วิธี คือ

3.2.1 การเทียบเคียงด้านความหมายโดยใช้สำนวนเดิมตามภาษาอังกฤษ

ใช้หลักการของสัญญาวิ สายบัว (2533) ในการอธิบายวิธีนี้ว่า หมายถึง การถ่ายทอดความหมายสำนวนโวหารภาพพจน์ในภาษาอังกฤษแบบตรงตัว แม้ว่าจะมีการเพิ่มความ อธิบายความ หรือละความบ้างก็ตาม จากคำอธิบายดังกล่าวขอยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

ต้นฉบับ : Words are like leaves: and where they most abound. Much fruit of sense beneath is rarely found. (Alexander Pope)

บทแปล : คำพูดเปรียบได้ดั่งใบพุดชา ที่ใดมีดกแน่นหนา ย่อมหาผลแห่งความหมายไม่มี (แปลโดย สัญญาวิ สายบัว)

3.2.2 การเทียบเคียงด้านความหมายโดยใช้การตีความและปรับสำนวนใหม่ หรือใช้สำนวนไทย ใช้หลักการของหอมหวล ชื่นจิตร์ (2543) เป็นแนวในการให้คำจำกัดความของวิธีนี้ว่า หมายถึง การถ่ายทอดความหมายด้วยการแทนที่ทางวัฒนธรรมของภาษา โดยผู้แปลต้องตีความให้เข้าใจและปรับสำนวนใหม่ นำเอาสำนวนภาษาหรือสำนวนภาษาเปรียบเทียบกับที่นิยมใช้ในภาษาไทยซึ่งให้ความหมายตรงตามสำนวนภาษาอังกฤษมาใช้ในบทแปล เช่น

ต้นฉบับ : He was not born yesterday.

บทแปล : เสือเฒ่าจำศีลใครเลยจะรู้เล่ห์ (สิทธา พินิจภูวดล, 2543, หน้า 155)

ต้นฉบับ : The sky above the port was the color of television, tuned to a dead channel.

บทแปล : ท้องฟ้าเหนือท่าเรือดูมืดครึ้ม (หอมหวล ชื่นจิตร์, 2543, หน้า 63)

4. เกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในระดับประโยคตามหลักไวยากรณ์ พิจารณา 1 ประเภท คือ การแปลรูปประโยคกรรมวาจก (passive voice) ใช้หลักการของสิทธา พินิจภูวดล (2543) แบ่งเป็น 2 วิธี คือ

4.1 การแปลโดยรักษาสภาพโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ คือ เมื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษเป็นโครงสร้างกรรมวาจก บทแปลภาษาไทยก็ยังคงไว้ซึ่งโครงสร้างกรรมวาจกนั้น เช่น

ต้นฉบับ : They were held on robbery charges. (กรรมวาจก)

บทแปล : เขาถูกจับข้อหาปล้น (สิทธา พินิจกุล, 2543, หน้า 177)

4.2 การแปลโดยการปรับโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษเป็นกรรมวาจกในภาษาไทย คือ เปลี่ยนโครงสร้างจากกรรมวาจกในต้นฉบับภาษาอังกฤษกลายเป็นกรรมวาจกในบทแปลภาษาไทย เช่น

ต้นฉบับ : He was entrusted by the King to edit the paper.

บทแปล : พระเจ้าอยู่หัวทรงไว้วางพระราชหฤทัย โปรดเกล้าฯ ให้เขาออกหนังสือ (สิทธา พินิจกุล, 2543, หน้า 179)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เลือกบทเพลงสากลยอดนิยมตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 30 เพลง พร้อมบทแปล จำนวน 60 บทของนักแปลจำนวน 6 กลุ่ม คือ วาริน รุ่งจตุรภัทร, ลลิตาและคณะ, ไมเคิลและวิเวียน, นันทพล, สมรัตน์และคณะ, และ หนึ่งเดียว โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ตามเกณฑ์ที่ว่า 1) มีเนื้อหาแสดงความรัก 2) เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมในช่วงปี ค.ศ. 1960 – 1990, 3) ได้รับการแปลเป็นภาษาไทย และ 4) มีผู้แปลซ้ำกัน 2 คน เพลงดังกล่าว ได้แก่

1.1 *A Time For Us*, A theme from "Romeo and Juliet"

1.2 *Back Home Again*, John Denver

1.3 *Blowin' In The Wind*, Peter, Paul & Mary

1.4 *Bridge Over Troubled Water*, Simon and Garfunkel

1.5 *Can't Help Falling In Love*, Elvis Presley

1.6 *Child*, Freddie Arguilar

1.7 *Desperado*, The Eagles

1.8 *Green Fields*, The Brothers Four

1.9 *He Ain't Heavy, He's My Brother*, The Hollies

1.10 *How Deep Is Your Love*, Bee Gees

1.11 *In The Morning*, Bee Gees

1.12 *Keep The Faith*, Bon Jovi

1.13 *Knife*, Rockwell

- 1.14 *Leaving on a jet plane*, Peter Paul and Mary
- 1.15 *Monday Morning*, Peter Paul and Mary
- 1.16 *Mother Of Mine*, Jimmy Osmond
- 1.17 *My Love Is Gone from Me*, Ed Ames
- 1.18 *My Girl*, Bobby Vee
- 1.19 *My Sweet Lady*, John Denver
- 1.20 *Nobody's Child*, Karen Young
- 1.21 *Only Yesterday*, Carpenters
- 1.22 *Papa*, Paul Anka
- 1.23 *Smoke Gets in Your Eyes*, The Platters
- 1.24 *Sutter's Mill*, Dan Fogelberg
- 1.25 *The Seasons of Love*, Ed Ames
- 1.26 *Time In A Bottle*, Jim Croce
- 1.27 *Unchained Melody*, Righteous
- 1.28 *Vincent*, Don Mclean
- 1.29 *We're all alone*, Rita Coolidge
- 1.30 *Wind beneath My Wings*, Bette Midler

2. วิเคราะห์กลวิธีการแปลและลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในการแปล

บทเพลงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ตามกรอบของเกณฑ์ในการศึกษา โดยใช้วิธีการดังนี้

2.1 วิเคราะห์กลวิธีการแปล โดยนำมาศึกษาเพียง 30 % ของเนื้อเพลงและบทแปลที่กำหนดไว้ ในการศึกษาครั้งนี้เนื้อเพลง 30 เพลง มีหน่วยการแปลทั้งหมด 684 หน่วยการแปล จึงสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยการจับฉลากมาศึกษาเพียง 210 หน่วยการแปลหรือ เพลงละ 7 หน่วยการแปลโดยศึกษาตามเกณฑ์ 5 กลวิธีการแปล (ตรงตัว เอาความ ละความ เพิ่มความและแบบผสม)

2.2 วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายทอดความหมายในระดับคำระหว่างผู้แปล โดยเลือกวิเคราะห์คำ 2 ประเภท คือ 1) คำคุณศัพท์ประเภท descriptive adjectives, noun adjunct และ participle โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างมาศึกษา 50% หรือ 53 คำ จากจำนวนทั้งหมด 106 คำ 2) คำวิเศษณ์ประเภท adverbs of manner และ adverbs of frequency ใช้กลุ่มตัวอย่าง 50% หรือ 25 คำ จากจำนวนทั้งหมด 50 คำ ในการเลือกคำมาวิเคราะห์นั้น ใช้การสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากให้ได้จำนวนที่ต้องการ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ ตามเกณฑ์การเทียบเคียง

ความหมาย 3 วิธี คือ การแปลคำด้วยความหมายนัยตรง, การแปลคำด้วยความหมายนัยประหวัด และการละไม่แปล

2.3 วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายทอดความหมายในระดับสำนวนภาษาภาพพจน์ระหว่างผู้แปล ใน 30 เพลง สำนวนพบว่ามีสำนวนภาษาภาพพจน์ทั้งหมด 58 สำนวน แบ่งออกเป็น 4 ประเภทได้แก่ สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปไมย 17 สำนวน, สำนวนเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ 7 สำนวน, สำนวนเปรียบเทียบโดยใช้สัญลักษณ์ 18 สำนวน และ สำนวนเปรียบเทียบประเภทบุคคลาธิษฐาน 16 สำนวน จึงนำมาเป็นศึกษาทั้งหมด โดยนำมาวิเคราะห์ตามเกณฑ์การเทียบเคียงด้านความหมาย 2 วิธี คือ การแปลโดยใช้สำนวนเดิมตามภาษาอังกฤษ และ การแปลโดยการตีความและปรับสำนวนใหม่หรือใช้สำนวนไทย

2.4 วิเคราะห์ลักษณะการถ่ายทอดความหมายในระดับประโยคกรรมวาจกระหว่างผู้แปล จากการสำรวจเนื้อเพลงทั้ง 30 เพลง พบประโยคกรรมวาจก 20 ประโยค จึงนำมาใช้วิเคราะห์ทั้งหมดตามเกณฑ์การเทียบเคียงด้านความหมาย 2 วิธี คือ การแปลโดยรักษาสภาพโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ และการแปลโดยปรับโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษเป็นกรตุวาทกในภาษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. วิเคราะห์กลวิธีการแปล
 - 1.1 การแปลแบบตรงตัว
 - 1.2 การแปลแบบเอาความ
 - 1.3 การแปลแบบเพิ่มเติมความ
 - 1.4 การแปลแบบละความ
 - 1.5 การแปลแบบผสม
2. วิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายในระดับคำ
 - 2.1 การแปลคำด้วยความหมายนัยตรง
 - 2.2 การแปลคำด้วยความหมายนัยประหวัด
 - 2.3 การละไม่แปล
3. วิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายของสำนวนภาษาภาพพจน์
 - 3.1 การแปลโดยใช้สำนวนเดิมตามภาษาอังกฤษ
 - 3.2 การแปลโดยการตีความและปรับสำนวนใหม่หรือใช้สำนวนไทย

4. วิเคราะห์การถ่ายทอดความหมายระดับประโยคตามหลักไวยากรณ์

4.1 การแปลประโยคกรรมวาจก

4.1.1 การแปลโดยรักษาสภาพโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ

4.1.2 การแปลโดยปรับโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษเป็นกรรตุวาจกในภาษาไทย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น กำหนดเกณฑ์ว่า 1 หน่วยการแปล เท่ากับ 1 บรรทัดของเนื้อเพลงในบทแปล แต่ในกรณีที่ใจความใน 1 บรรทัดนั้นไม่สมบูรณ์ จะใช้มากกว่า 1 บรรทัดก็ได้ โดยพิจารณาจากโครงสร้างประโยคให้ได้ 1 ประโยค จึงถือว่าเป็น 1 หน่วยการแปล จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์โดยการนับจำนวนครั้งของการศึกษากลวิธีการแปลแล้วนำมาแสดงค่าเป็นร้อยละ จัดกลุ่มลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในระดับคำ สำนวน และประโยครวมทั้งเปรียบเทียบกลวิธีการแปลของนักแปลทั้ง 6 กลุ่มผู้แปลจากหนังสือแปลเพลงที่กำหนดแล้วแสดงค่าเป็นร้อยละ ในรูปตาราง ประกอบการวิเคราะห์เชิงบรรยาย

การสรุปและอภิปรายผลการศึกษา

นำเสนอผลการศึกษากลวิธีการแปล และลักษณะการเทียบเคียงด้านความหมายในการแปลบทเพลงจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย แบบพรรณนาวิเคราะห์และแสดงค่าร้อยละของผลการศึกษา